

הכל בגלל עלה ?!

עיון בפרשת השבוע על פי ה"כלי יקר"

1. ויקרא כ"ו, ל"ז-ל"ח ורש"י

(ל"ז) וְהִנֵּשְׂאִים בָּכֶם וְהִבְאֵתִי מִדָּךְ בְּלִבְכֶם בְּאַרְצֵת אֲבֹתֵיכֶם וְרִדְף אֹתָם קוֹל עֲלֵה גִדְף וְנָסוּ מִנִּסְת זָרָב וְנִפְלִי וְאִין רִדְף: (ל"ח) וְכִשְׁלוּ אִישׁ בְּאַזְוִיו כְּמוֹכִי זָרָב וְרִדְף אִין וְלֹא תִהְיֶה לָכֶם תִּקְוָה לִפְנֵי אֲבֹתֵיכֶם:

(ל"ז) עלה נדף – שהנח דוחפו ומכהו על עלה אחר ומקשקש ומולא קול ...

(ל"ח) וכשלו איש בזהו – כשירונו לנוס וכשלו זה צוה כי יצאנו לרוץ: ... ומדקשו וכשלו איש בזהו זה נכשל צעונו של זה שכל ישראל ערבינו זה לזה:

2. כלי יקר ויקרא כ"ו, ל"ז

ורדף אותם קול עלה נדף. הרא הוא דכתיב וכשלו איש באחיו. כי זה מדבר בפירוד לבבות המצוי בישראל יותר מבכל האומות כמו שנאמר ואתכם אזרה בגוים. כמזרה שאין אחת דבוקה בחברתה כך ישראל גם בהיותם בארץ אויביהם הם מפורדים איש מעל אחיו אף על פי שמדך הגולים לנחם זה את זה, אבל ישראל אינם כך שהם מפוזרים ומפורדים אף בהיותם בגולה וכל אחד דוחף את חברו בחזקת היר ומבקש להדחיו ממצבו להתגולל ולהתנפל עליו כקללת אחיה השילוני שנאמר (מלכים א' יד טו) והכה ה' את ישראל כאשר יגוד הקנה במים. כי כל קנה נדחה ומתנודד מפני הרוח הנושב בו ונוסף על דחיפת הרוח כל קנה דוחף את חברו, נמצא שכל קנה נדחה שני פעמים אחד מפני הרוח שנית מפני קנה חברו הדוחה הסמוך לו וכן מאחד לחבירו עד שכולם כשלו ונפלו, ... וכוונתו אל ישראל כמשל הקנים שנוסף על דחיפת האומות את ישראל כל אחד דוחף את חברו במהמורותיו, על כן המשילם כאן לעלה נדף כי העלה חלוש מאוד ונדף מחמת הרוח הנושב בו ואף על פי כן כל עלה דוחף את חברו ומכה בו, כך כל איש מישראל בגלות דומה לעלה הנדף מפני רוח הנזכר ואף על פי כן הוא רודף את חברו להכותו בשוט לשונו או כנגד האומות או בלשון הרע ברחוב היהודים דהיינו קול עלה, לכך נאמר מיד וכשלו איש באחיו:

ורמז עוד בעלה נדף, לרוב שיחת חולין הנאמרים בלא אמת בכל רחובות קריה כדרך שנאמר (תהלים א ג) ועלהו לא יבול ודרשו רז"ל (סוכה כא ע"ב) אלו שיחת חולין של תלמידי

וישועה, וישראל ישוב על מכונו וכה שבטיו ישוב אליו באחדות הרמונית.

5. סוכה כ"א, ב' ורש"י

מנין שאפילו שיחת תלמידי חכמים צריכה לימוד שנאמר ועלהו לא יבול.

ועלהו – דכר קל שבו.

6. בראשית רבה ס', ח'

א"ר אחא יפה שיחתן של עבדי בתי אבות מתורתן של בנים פרשתו של אליעזר שנים וג' דפים הוא אומרה ושונה ושרין מגופי תורה ואין דמו מטמא כבשרו אלא מריבוי המקרא.

7. אורות הקודש ג', רפ"א; דרך הקודש, פרישות

צנורות הדיבורים, י"ז

וכל דבור היוצא מעומק הרצון של קדושה ואצילות, גם כשהוא בחיצוניותו נראה כאלו הוא סתם שיחה, מכל מקום נובע הוא ממקור הרצון הקבוע של בעליו.

8. שמונה קבצים א', תשע"ז

כל הספרות החלונית שנתעוררה בתקופה האחרונה, שיש בה הרבה משום חכמת סופרים תסרה, והרבה ניצוצי אורה ורשמי גאולה, הכל בא מהצינור של שיחתן של עבדי אבות. ושיחה זו היקרה כ"כ, השתפלה מאד בפי עבד, שאמנם יצא מכלל ארור לכלל ברוך, אבל מקורו שלא היה ברוך פעל איזה רושם, וטינא היה בתוך הלב. אלי כתיב. מתוך גרעין המר, שבתוך המתקנות הגדולה שבשיחה עליונה זו, נצמח כל הסרחון שבחכמת סופרים שבעקבא דמשיחא. אמנם גם סרחון זה יהפך לזבל המפרה ומעוד, מדשן ומרוה את השדה אשר ברכו ד'. והטוב ינצח בעקרו, ותהפך השיחה החיה שבפי ישראל וכל ירע יעקב, לשיחת קודש נותנת אור חיים, המתעלה בגדלה מעל התורה בערכה ההוי, וממנה יצמח אור תורתו של משיח, שאפילו תורה שבעוה"ז הבל הוא כנגדה, ובעוה"ז תורה נתתי לכם, לע"ל חיים אני נותן לכם. ... מן השדה תאכלו את תבואתה.

חכמים בו, כך כל איש מישראל נהדף ונרדף מן קול עלה דהיינו שיחת חולין של לשון הרע המשמיעים בחוץ קולם קול ענות ... כי כל אחד שמח לאיד חברו ותהיה בפיו כדבש למתוק אם ימצא מקום לדבר בגנות חברו, וכמה נעלבים עובר עליהם כוס זה ואין אומר השב. ובדורינו מדה זו לבדה תספיק אריכת גלותינו:

3. אורות עמ' קפ"ט; אורות ישראל ח', ו'

רבווי הצביונים השונים, שמתחלקים בעמים רבים, כלולים בישראל ביה, "יצב גבולות עמים למספר בני ישראל". מתוך כך הם עלולים יותר לפירודים ומחלוקות פנימיים, ומתוך כך יכולים להיות לעולם עם לבדד מבלי להתערב בין העמים, באין מחסור כל הנטיות והכשרונות השונים, "כרכא דכולא ביה, ממנו כהניו, ממנו נביאיו, ממנו שריו, ממנו מלכיו, שנאמר ממנו פנה ממנו יתד" וגו'. התורה כולה, שמכללת, בעז עצימות סגולותיה, ובשווי ארהות חייה, את הכלל כולו ואת כל פרטיו, היא התרים בפני הפירודים.

4. אורות עמ' מ"ג; אורות ישראל ותיחיתו כ"ז

שכחת השבטים ליחוסם היא הכנה לאחדות האומה. על ידי הזכרון של חלוק השבטים היתה הגלות גורמת, שכל שבט יחולק ויפרד לגמרי מכללות האומה, וארם הנכריות היה חודר בחלקים המיוחדים והבדודים. אמנם ע"י השכחה הזאת של ההתפרטות נתרבה הבלבול והערבוב, לא רק התפלגות המיוחדות וראויות לכל שבט שבט בפני עצמו בתקון העולם נתבלבלו, כי אם כל ערכי החיים, הפנימיים והחיצוניים, כל צביוניהם של ההרגשות, הלמודים, המנהגים וההדרכות, שכל אחד מהם במקומו הוא מוסיף תקון אור וחיים מתאים עם הלך הנפש השבטית ובונה את עולמו, והוא לפעמים מעכר וסותר בנין בהיותו מלווה בסדרים שאינם מענינו. אמנם כל זה מסבך רק צרה ויגון ארעי, אבל בפנימיות החיים היה הנשמה הכללית שנתעוררה הרבה ע"י מחית הקיום הפרטיים, ואם הנעם והסוד נתמעט ומרירות ויסורין ורחנים וגשמיים מתחברים עם כל מעשינו, בכל זה "אע"פ שמיצר ומימר לי דודי לי ובין שדי ילין". ומתוך האחדות הבלולה, המלאה ערבוב והסרון סדור, יצא לאור תכן חיים מתוקן ומסודר, שיגלה ויראה בהופעת אור חיים של גאולה